NORAKSTS
Lieta Nr.A42446907
AA43-0772-09/14

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2009.gada 8.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja L.Vīnkalna,
tiesneši V.Endzelis un K.Krastiņa,

piedaloties pieteicējam *N.R.* un atbildētāja pusē pieaicināto iestāžu Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim *A.B.* un Rīgas Centrālcietuma pārstāvim *M.C.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *N.R.* (pirms ziņu aktualizēšanas Iedzīvotāju reģistrā – *J.S.*) pieteikumu par Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar pamatizglītību, un pienākuma uzlikšanu nodrošināt pamatizglītību, kā arī atlīdzināt mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu par minēto faktisko rīcību, Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, neizsniedzot *N.R.* higiēnas preces, un pienākuma uzlikšanu atlīdzināt mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu par minēto faktisko rīcību; Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu, un pienākuma uzlikšanu atlīdzināt mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu par minēto faktisko rīcību; par Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar darbu, un pienākuma uzlikšanu atlīdzināt mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu par minēto faktisko rīcību, sakarā ar *N.R.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] 2006.gada 18.oktobrī (ar papildinājumiem 2007.gada 19.janvārī, 2.aprīlī, 3.augustā un 2008.gada 11.martā) Administratīvajā rajona tiesā saņemts *N.R.* (turpmāk arī – pieteicējs) pieteikums, kurā izteikti šādi lūgumi: 1) atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar pamatizglītību, un uzlikt par pienākumu nodrošināt ar pamatizglītību, kā arī atlīdzināt Ls 2090; 2) atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, neizsniedzot pieteicējam higiēnas preces, un atlīdzināt mantiskos zaudējumus; 3) atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu, un atlīdzināt mantiskos zaudējumus; 4) atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar algotu darbu, un atlīdzināt morālo un materiālo zaudējumu.

Pieteicējs pieteikumā norāda uz šādiem apstākļiem.

[1.1] Pieteicējs no 2003.gada 7.aprīļa atradās Rīgas Centrālcietumā (turpmāk arī – Centrālcietums), kur viņam nav dota iespēja iegūt pamatizglītību, tāpēc pieteicējs degradējas. Līdz ar to viņam liegta arī iespēja saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju, un sakarā ar to pieteicējam par laika periodu no 2003.gada 4.aprīļa līdz 2007.gadam ir radies materiālais zaudējums Ls 1890 apmērā un morālais kaitējums Ls 200 apmērā. Pieteicējs lūdz piedzīt materiālo zaudējumu un morālo kaitējumu kopā Ls 2090 un uzlikt pienākumu ievērot ar likumu garantētās tiesības uz mācīšanos.

[1.2] Pieteicējs pēc pārliecības ir musulmanis un neēd gaļas, zivju un olu izstrādājumus u.c., tāpēc ir spiests atteikties no Centrālcietuma piedāvātā ēdiena, kurā lielākoties ir iemaisīta gaļa vai tas taisīts no gaļas buljona, un ciest badu. Pieteicējs ir vērsies pie Centrālcietuma administrācijas par radušos situāciju, bet nekādi uzlabojumi nav veikti. Pieteicējs uzskata, ka šādā veidā tiek pārkāptas viņa tiesības, kas garantētas Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 99.pantā, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pantā.

Sakarā ar minēto pieteicējs lūdz piedzīt materiālo zaudējumu un morālo kaitējumu kopā Ls 500 (materiālais zaudējums Ls 0,40 dienā par pārtiku, ko neapēd, un morālais kaitējums Ls 0,10 dienā par to, ka jācieš bads, reiz 42 mēneši) un uzlikt pienākumu ievērot tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību.

[1.3] Pieteicējam no 2003.gada 4.aprīļa līdz 2005.gada 1.oktobrim netika izsniegtas higiēnas preces – zobu suka, zobu pasta, tualetes papīrs, saimniecības ziepes, kā to paredz Ministru kabineta 2002.gada 6.augusta

noteikumi Nr.339 „Noteikumi par apcietināto, administratīvi arestēto un administratīvi aizturēto personu uztura, mazgāšanas līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu normām" (turpmāk – noteikumi Nr.339). Rezultātā pieteicējam sabojājušies četri zobi, parādījušies izsitumi uz ādas un viņš bijis spiests staigāt netīrs un bijis pakļauts pazemojumiem.

Pieteicējam radīts materiālais zaudējumus par neizsniegtajiem higiēnas priekšmetiem Ls 19,30 (par katru zobu suku Ls 0,50, zobu pastu Ls 0,30, tualetes papīru Ls 0,10 un saimniecības ziepēm Ls 0,20) apmērā un sabojātiem zobiem – Ls 80 (par katru sabojātu zobu Ls 20) apmērā, kopā Ls 99,30, kā arī morālais kaitējums Ls 100 apmērā.

Pieteicējs lūdz piedzīt materiālo zaudējumu un morālo kaitējumu kopā Ls 199,30.

[1.4] Pieteicējam, atrodoties apcietinājumā Centrālcietumā, liegta iespēja strādāt algotu darbu, līdz ar to viņš nevar materiāli atbalstīt savu ģimeni – sievu un dēlu (radot morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā), nevar algot juristu, kas viņu aizstāvētu krimināllietas ietvaros, nevar iegādāties veikalā savai reliģiskajai pārliecībai atbilstošu pārtiku, nevar kaut vai daļēji atlīdzināt cietušajai kriminālprocesa ietvaros materiālo zaudējumu, kas tiesā būtu mīkstinošs apstāklis (izveidojot negatīvu priekšstatu par pieteicēju un radot morālo kaitējumu Ls 4000 apmērā), kā arī nevar sevi nodrošināt sociāli.

Pieteicējam radīts morālais un materiālais zaudējumus, kas novērtējams nenopelnītās algas apmērā (Ministru kabineta noteiktā minimālā darba alga Ls 100 mēnesī) un nesamaksāto sociālo garantiju apmērā kopā par četriem gadiem Ls 4800. Tāpat pieteicējam vajadzēs atdot aizņēmumus Ls 350 apmērā.

Pieteicējs lūdz piedzīt materiālo zaudējumu un morālo kaitējumu kopā Ls 12 150.

[1.5] Pieteikuma 2007.gada 3.augusta papildinājumā pieteicējs norāda, ka morālais un fiziskais kaitējums, nenodrošinot viņu ar pamatizglītības ieguvi, ir Ls 0,50 dienā reiz 4 gadi un 3 mēneši, kopā Ls 730. Materiālais zaudējums, nenodrošinot pieteicēju ar pamatizglītības ieguvi, ir Ls 45 mēnesī reiz 4 gadi un 3 mēneši, kopā Ls 2295. Kopējais kaitējums – Ls 3025, kurus pieteicējs lūdz piedzīt viņam par labu no Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes.

Morālais, fiziskais un materiālais kaitējums, nenodrošinot pieteicēju ar veģetāriešu uzturu viņa pārliecības dēļ, ir Ls 0,25 dienā reiz 4 gadi un 3 mēneši, kopā Ls 365, kurus pieteicējs lūdz piedzīt no Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes.

[1.6] Pieteikuma 2008.gada 11.marta papildinājumā pieteicējs norāda, ka 2007.gada oktobrī viņš etapēts uz Daugavpils cietumu soda tālākai izciešanai, sakarā ar ko Daugavpils cietuma administrācijai lūdzis nodrošināt viņam iespēju mācīties. Uz minēto saņēmis atbildi, ka mācību

gads jau ir sācies, bet viņš varēs uzsākt mācības no jaunā 2008./2009.mācību gada. Tādējādi pieteicējs kā bārenis zaudējis vienu mācību gadu un kā bārenis nav varējis atbilstoši Pensiju likuma 18. – 19.pantam saņemt apgādnieka zaudēšanas pabalstu Ls 45 mēnesī.

Pieteicējs lūdz piedzīt no Ieslodzījuma vietu pārvaldes materiālo zaudējumu par nesaņemto pabalstu Ls 45 mēnesī reiz 9 mēneši, kopā Ls 405 un morālo kaitējumu Ls 1 dienā reiz 270 mācību dienas, kopā Ls 270. Pavisam kopā Ls 675.

[2] Rakstveida paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai Ieslodzījuma vietu pārvalde norāda, ka pieteikums nav pamatots.

[2.1] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 24.pants noteic, ka izmeklēšanas cietuma administrācija pēc iespējas nodrošina, lai apcietinātie iegūtu vispārējo, profesionālo un interešu izglītību. Centrālcietumā nebija iespēju iesaistīt apcietinātos izglītības pasākumos, kas pieteicējam tika arī paskaidrots.

Atbildētājs atsaucas uz Labklājības ministrijas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Juridiskā departamenta metodiskās vadības un uzraudzības daļas 2006.gada 23.augusta vēstulē Nr.09.1-9/NA/1176/4367 norādīto, ka pieteicējam nebija tiesību uz apgādnieka zaudējuma gadījuma pensiju, jo, pieprasot minēto pensiju, netika iesniegti pierādījumi par pieteicēja mirušās mātes apdrošināšanas stāžu.

[2.2] Neviens normatīvais akts neparedz īpašo ēdienu (uztura normas) apcietinātajiem atkarībā no viņu reliģiskās piederības, un to neparedz arī Apcietinājumā turēšanas kārtības likums, Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.211 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" (*bija spēkā līdz 2006.gada 1.aprīlim*), noteikumi Nr.339, kā arī Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām."

[2.3] Noteikumi Nr.339 paredzēja šādas mazgāšanas līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu mēneša normas vienam apcietinātajam vīrietim: zobu suka – 1 gab. (uz 6 mēnešiem); zobu pasta – 50 g mēnesī; tualetes papīrs – 30 m rullis mēnesī; saimniecības ziepes – 200 g mēnesī.

Ieslodzījuma vietu pārvalde vairākkārt lūdza piešķirt finanšu līdzekļus minēto mazgāšanas līdzekļu un personīgās higiēnas līdzekļu iegādei, taču budžeta līdzekļi tika piešķirti tikai 2005.gada oktobrī. No 2005.gada oktobra ieslodzījuma vietas iegādājās un izsniedza ieslodzītajiem mazgāšanas un personīgās higiēnas līdzekļus atbilstoši noteikumos paredzētajām prasībām.

Saskaņā ar Centrālcietuma sniegto informāciju pieteicējam tika izsniegtas ziepes arī līdz 2005.gada oktobrim, ko apstiprina Centrālcietuma darbinieku sniegtie paskaidrojumi. Savukārt

zobārstniecības pacienta ambulatorajā kartē dati par pieteicēja zobu veselības stāvokli bija fiksēti 2001.gadā. No 2001.gada līdz 2003.gada 7.aprīlim, kad pieteicējs ievietots Centrālcietumā, pagāja pietiekams laiks, lai viņam varētu būt radušies zobu bojājumi.

[3] Rakstveida paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai Centrālcietums norāda, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[3.1] Centrālcietums iespēju robežās ir darījis visu iespējamo, lai nodrošinātu pieteicēju ar pašu nepieciešamāko uztura un sadzīves vajadzībām. Apcietinātās personas valsts iedalīto budžeta līdzekļa ietvaros tika nodrošinātas ar pašu nepieciešamāko (pārtika, gultas piederumi). Ar grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2005.gadam" tika radīta iespēja nodrošināt apcietinātās personas ar visu, ko paredzēja noteikumi Nr.339.

Pieteicējs pie Centrālcietuma administrācijas ar iesniegumu par ziepju izsniegšanu vērsies 2005.gada 28.jūnijā. Izskatot iesniegumu, noskaidrots, ka ziepes viņam tiek izsniegtas atbilstoši normai. 2004.gada 16.novembrī pieteicējam tika izsniegta zobu suka un zobu birste. Saņemot humanitāro palīdzību, kurā bija arī zobu sukas un zobu pastas, tās Centrālcietumā tika izsniegtas maznodrošinātajām apcietinātajām personām.

Pieteicējs ar lūgumiem atļaut apmeklēt stomatologu visā uzturēšanās laikā Centrālcietumā vērsies desmit reizes, divas reizes atteicies.

[3.2] Centrālcietumā nav iespēju nodrošināt apcietināto vispārējo izglītības apguvi sakarā ar to, ka nav atrisināts pedagogu finansēšanas jautājums. Ieslodzīto izglītības jautājumus Centrālcietumā iecerēts risināt sadarbībā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldi, Rīgas domi un sabiedriskajām organizācijām. Izglītības apguves nodrošināšana izmeklēšanas cietumos ir komplekss pasākums, kuru Centrālcietums nav kompetents risināt patstāvīgi.

[3.3] Pieteicēja prasījums atzīt par prettiesisku Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu, nav pamatots un ir noraidāms, jo Centrālcietuma faktiskā rīcība atbilst normatīvo aktu prasībām. Turklāt nenodrošināšanu ar ēdienu atbilstoši reliģiskajai pārliecībai nevar uzskatīt par reliģiskās pārliecības vai uzskatu ierobežošanu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu *N.R.* pieteikums daļēji apmierināts: atzīta par prettiesisku Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā higiēnas preču neizsniegšana *N.R.*; noraidīts *N.R.* pieteikums daļā par mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma

atlīdzināšanu saistībā ar higiēnas preču neizsniegšanu; noraidīts *N.R.* pieteikums daļā par Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar pamatizglītību un pienākuma uzlikšanu nodrošināt *N.R.* pamatizglītību, kā arī atlīdzināt zaudējumus Ls 2090 apmērā; noraidīts *N.R.* pieteikums daļā par Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu un mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu; noraidīts *N.R.* pieteikums daļā par Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar darbu.

Spriedums pamatots šādi.

[4.1] Pieteicējs pieteikumā lūdz atzīt par prettiesisku Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar pamatizglītību, un uzlikt pienākumu nodrošināt pamatizglītību, kā arī atlīdzināt Ls 2090.

[4.1.1] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 1.panta trešā daļa noteic, ka administratīvais akts ir arī lēmums par iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa nodibināšanu, maiņu, izbeigšanu un šīs personas disciplināro sodīšanu, kā arī cits lēmums, ja tas būtiski ierobežo iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības.

Kā atzinis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, iestādes faktiskai rīcībai ir jāatbilst tām pašām pazīmēm, kurām atbilst administratīvais akts, tikai iestādes faktiskā rīcība ir vērsta uz faktisku nevis tiesisku seku radīšanu privātpersonai.

Tiesa secinājusi, ka, lai konkrētu lēmumu vai rīcību atzītu par izskatāmu administratīvā procesa kārtībā, attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām, arī ieslodzītām personām, nepieciešams konstatēt, ka ar konkrēto lēmumu vai rīcību būtiski tiek ierobežotas personas cilvēktiesības.

Pieteicējs, atrodoties ieslodzījuma vietā, vēlas, lai viņam tiktu nodrošināta iespēja iegūt pamatizglītību.

Saskaņā ar Satversmes 112.pantu ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta. Tātad, ja persona nevar iegūt pamatizglītību, tad tiek ierobežotas personas cilvēktiesības.

Savukārt Satversmes 116.pants pieļauj šo personas tiesību ierobežošanu likumā noteiktajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa 9.pantam personām, kuras izcieš sodu, ir likumos noteiktie pienākumi un tiesības ar

ierobežojumiem, ko likumi paredz notiesātajiem, kā arī ar tādiem ierobežojumiem, kas izriet no tiesas sprieduma un režīma, kādu attiecīgā soda veida izciešanai nosaka šis kodekss.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, tiesa secinājusi, ka tādējādi personai, kura ar tiesas spriedumu ir notiesāta ar brīvības atņemšanu, ar likumu ir noteikts arī Satversmes 112.pantā paredzēto tiesību ierobežojums ar mērķi aizsargāt citu cilvēku tiesības, jo persona par izdarīto noziegumu izcieš sodu izolēti no pārējās sabiedrības, un nebūtu iedomājama situācija, ka notiesātā persona varētu brīvi pārvietoties un mācīties vispārpieejamās, publiskās izglītības iestādēs.

Notiesātās personas tiesības ir leģitīmi ierobežotas pārējās sabiedrības interesēs. Kā izriet no Latvijas Sodu izpildes kodeksa 8.panta, notiesāto darbs un izglītošana ir notiesāto labošanas un pāraudzināšanas līdzekļi. No minētajām Latvijas Sodu izpildes kodeksa normām tiesa secinājusi, ka notiesātie tiek iesaistīti vispārējās un profesionālās izglītības programmās atbilstoši katrā cietumā esošajiem apstākļiem un cietuma rīcībā esošajiem resursiem. No minētajām tiesību normām izriet cietuma administrācijas tiesības atbilstoši tajā noteiktajiem notiesāto personu apcietinājumā turēšanas apstākļiem un izglītošanas iespējām izglītot ieslodzītās personas.

Savukārt ieslodzīto izglītības primārais mērķis ir nodrošināt ieslodzīto tiesības mācīties, kas piemīt visiem cilvēkiem un kalpo par pamatu viņu attīstībai. Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 8.pantu vispārizglītojošā un profesionālā sagatavošana ir viens no galvenajiem notiesāto labošanas un pāraudzināšanas līdzekļiem.

Ieslodzījuma vietā notiesātie tiek nodrošināti ar vidējo izglītību atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa nosacījumiem. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 24.pantā ir noteikts, ka izmeklēšanas cietuma administrācija pēc iespējas nodrošina, lai apcietinātie apgūst vispārējo, profesionālo un interešu izglītību.

Valsts pienākums ir obligāti nodrošināt personu ar pamatizglītību, savukārt attiecībā uz vidējo izglītību valsts pienākums ir nodrošināt personai tās bezmaksas apguvi. Iepriekšminēto tiesību normu kopsakarā tiesa secinājusi, ka tādējādi notiesātajai personai, kas pakļauta dažādiem leģitīmiem pamattiesību ierobežojumiem, iespējas iegūt pamatizglītību ir atkarīgas no attiecīgās ieslodzījuma vietas iespējām to nodrošināt.

Attiecīgi, pamatojoties uz iepriekšminēto, tiesa secinājusi, ka atbildētājiem bija pienākums nodrošināt pieteicēju ar pamatizglītības iegūšanas iespēju. Tiesa konstatējusi, ka tiesību normas neparedz personai konkrētu pamatizglītības iegūšanai nepieciešamo laiku. Attiecīgi tiesas vērtējumā atbildētājiem nebija pienākuma nodrošināt pieteicēju ar pamatizglītības apgūšanas iespēju saskaņā ar pieteicēja 2006.gada 9.novembra iesniegumu (*lietas 1.sējuma 64.lapa*) nekavējoties (tas ir,

nodrošināt pieteicēju ar mācības iespējām mācību gada vidū), bet gan atbildētājam bija pienākums risināt minēto jautājumu, lai pieteicējam būtu iespēja iegūt pamatizglītību. Tiesa konstatējusi, ka atbildētājs 2006.gada 8.decembra vēstulē (*lietas 1.sējuma 63.lapa*) norādījis, ka tiek risināts jautājums par iespēju apcietinātajiem iegūt pamatizglītību, piesaistot Rīgas 57.vidusskolu. Attiecīgi tiesas vērtējumā atbildētāju faktiskā rīcība, nenodrošinot pieteicēju ar iespēju sākt iegūt pamatizglītību saskaņā ar pieteicēja 2006.gada 9.novembra iesniegumu jau 2006./2007.mācību gadā, ir uzskatāma par tiesisku un pamatotu.

[4.1.2] APL 92.pantā noteikts, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesa konstatējusi, ka pieteicējs vēlas, lai viņam atlīdzinātu Ls 2090.

Minēto jautājumu regulē Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) normas. Minētā likuma 1.pantā noteikts, ka tā mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un APL noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Ņemot vērā, ka atbildētāju faktiskā rīcība šajā pieteikuma daļā netika atzīta par prettiesisku, attiecīgi tiesa noraidīja prasījumu par atlīdzinājuma piešķiršanu.

[4.2] Pieteicējs lūdz tiesu atzīt par prettiesisku Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, neizsniedzot pieteicējam higiēnas preces, un atlīdzināt mantiskos zaudējumus Ls 99 apmērā un morālo kaitējumu Ls 100 apmērā.

[4.2.1] Pamatojoties uz lietā esošajiem dokumentiem – 2006.gada 28.augusta vēstuli Nr.1/13-5/3741/3573 (*lietas1.sējuma 21.lapa*) un atbildētāju sniegtajiem rakstveida paskaidrojumiem – tiesa secinājusi, ka pieteicējam laika periodā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim netika piešķirti (izsniegti) saskaņā ar noteikumu Nr.339 4.pielikumā noteiktajām normām (zobu suka 1 gab. uz 6 mēnešiem (2004.gada 16.novembrī tika izsniegta zobu suka), zobu pasta 50g mēnesī un tualetes papīrs 30 m rullis mēnesī).

Tiesa konstatējusi, ka lietā ir Centrālcietuma 2.korpusa komandantes paskaidrojums (*lietas 1.sējuma 116.lapa*), ka pieteicējam katru nedēļu tika izsniegtas ziepes (paskaidrojums sniegts saskaņā ar pieteicēja 2005.gada 28.augusta sūdzību). Attiecīgi tiesai nav bijis pamata uzskatīt, ka pieteicējs minētajā laika periodā netika nodrošināts ar ziepēm.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, tiesa secinājusi, ka pieteicējam laika periodā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim netika piešķirti (izsniegti): zobu suka 1 gab. uz 6 mēnešiem (2004.gada 16.novembrī tika izsniegta zobu suka), zobu pasta 50 g mēnesī un tualetes papīrs 30 m rullis mēnesī.

APL 15.panta divpadsmitajā daļā noteikts, ka iestāde un tiesa nedrīkst atteikties izlemt jautājumu, pamatojoties uz to, ka šis jautājums nav noregulēts ar likumu vai citu ārējo normatīvo aktu (iestāžu un tiesu juridiskās obstrukcijas aizliegums). Tās nedrīkst atteikties piemērot tiesību normu, pamatojoties uz to, ka šī tiesību norma neparedz piemērošanas mehānismu, ka tas nav pilnīgs vai nav izdoti citi normatīvie akti, kas tuvāk regulētu attiecīgās tiesību normas piemērošanu. Tas neattiecas tikai uz gadījumu, kad nav izveidota vai nedarbojas iestāde, kurai šī tiesību norma ir jāpiemēro vai citādā veidā jāpiedalās tās piemērošanā.

Pamatojoties uz iepriekšminēto tiesību normu, tiesa noraidījusi atbildētāju argumentu, ka pieteicējs netika nodrošināts ar minētajiem higiēnas līdzekļiem pamatoti un tiesiski, jo atbildētājiem nebija piešķirti finansiālie resursi. Tiesas vērtējumā minētais apstāklis nedrīkstēja kalpot par iemeslu tam, ka valsts pārvaldes iestāde nepildīja normatīvajos aktos noteiktos pienākumus, kas radīja personai viņas tiesību aizskārumu. Attiecīgi tiesa atzina, ka ir atzīstama par prettiesisku atbildētāju faktiskā rīcība, neizsniedzot pieteicējam laika periodā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim saskaņā ar noteikumu Nr.339 4.pielikumā noteiktajām normām šādus higiēnas priekšmetus: zobu suka 1 gab. uz 6 mēnešiem (2004.gada 16.novembrī tika izsniegta zobu suka), zobu pasta 50 g mēnesī un tualetes papīrs 30 m rullis mēnesī.

[4.2.2] Pieteicējs lūdz tiesai atzīt par prettiesisku Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, neizsniedzot viņam higiēnas preces un atlīdzināt mantiskos zaudējumus Ls 99 apmērā un morālo kaitējumu Ls 100 apmērā.

Tiesa noraidījusi prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, jo lietā nav dokumentu, kas apliecinātu, ka pieteicējs būtu iegādājies minētās preces vai arī apmaksājis rēķinus par zobu labošanu (kases čeki, kvītis). Tiesas vērtējumā mantisko zaudējumu atlīdzinājuma prasījums nevar tikt apmierināts uz pieņēmumu (teorētisku aprēķinu) pamata. Šādu prasījumu izskatīšanā darbojas civiltiesību principi, kas noteic, ka pierādīšanas pienākums gulstas uz personu, kas izsaka apgalvojumu. Tāpat lietā nav dokumentu, kas pierādītu, ka pieteicēja zobu bojāšanās iemesls ir bijis higiēnas preču neizsniegšana. Tiesas vērtējumā, ja nav iespējams konstatēt viennozīmīgu saiti starp tiesību aizskārumu un zaudējumu un/vai kaitējuma esamību, tad tiesai nav pamata apmierināt prasījumu.

Pieteicējs norāda, ka, neizsniedzot minētās preces, viņam ir sabojājušies zobi, parādījušies izsitumi uz ādas un viņš bijis spiests staigāt netīrs, kā rezultātā bijis pakļauts pazemojumiem, un attiecīgi radies pamats morālā kaitējuma atlīdzināšanai.

Tiesa secinājusi, ka, ņemot vērā, ka pieteicējam tika izsniegtas ziepes un lietā nav dokumentu, kas apliecinātu, ka pieteicējam nebija nodrošināta pieeja ūdenim un attiecīgi nebija iespēju nomazgāties, tad tiesa noraidīja pieteicēja lūgumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jo nav pierādīts, ka minētie apstākļi bija par iemeslu, lai pieteicējs staigātu netīrs.

[4.3] Pieteicējs norāda, ka viņam netiek nodrošināts viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošs uzturs, līdz ar to viņš pārsvarā ir spiests atteikties no Centrālcietuma piedāvātā uztura, jo ēdienā ir iemaisīta gaļa vai ēdiens ir taisīts no gaļas buljona. Pieteicējs ir vērsies Centrālcietuma administrācijā sakarā ar šo situāciju, bet nekādi uzlabojumi nav veikti. Pieteicējs uzskata, ka šādā veidā tiek pārkāptas viņa tiesības, kas garantētas Satversmes 99.pantā, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pantā.

[4.3.1] Tiesa norādījusi, ka Satversmes 116.pants pieļauj šo personas tiesību ierobežošanu likumā noteiktajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa 9.pantam personām, kuras izcieš sodu, ir likumos noteiktie pienākumi un tiesības ar ierobežojumiem, ko likumi paredz notiesātajiem, kā arī ar tādiem ierobežojumiem, kas izriet no tiesas sprieduma un režīma, kādu attiecīgā soda veida izciešanai nosaka šis kodekss.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, tiesa secinājusi, ka tādējādi personai, kura ar tiesas spriedumu ir notiesāta ar brīvības atņemšanu, ar likumu ir noteikts arī Satversmes 99.pantā paredzēto tiesību ierobežojums ar mērķi aizsargāt citu cilvēku tiesības, jo persona par izdarīto noziegumu izcieš sodu izolēti no pārējās sabiedrības.

Tiesas vērtējumā personas ticības brīvība netiek ierobežota, ja personai netiek nodrošināta tāda veida pārtika, kādu pieprasa minētās personas ticība. Tiesas vērtējumā ticība ir cilvēka iekšējā pārliecība, kas nav saistāma tikai ar ārējiem atribūtiem (simboliem, pārtiku utt.). Attiecīgi persona, atrazdamās soda izciešanas vietā, nevar rēķināties, ka tā tiks nodrošināta ar visu nepieciešamo atribūtiku, lai paustu savu ticību.

Tiesa secinājusi, ka tiesību normas neuzliek pienākumu atbildētājiem nodrošināt ēdienu (tā sastāvu) atkarībā no personas ticības (reliģiskās piederības).

Tiesa, izvērtējot Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.221 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" (*bija spēkā*

līdz 2006.gada 1.aprīlim), noteikumu Nr.339, kā arī Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" nosacījumus, secinājusi, ka minētās uztura normu primārais mērķis ir nodrošināt cilvēka organismu ar pilnvērtīgu uzturu un attiecīgi nodrošinātu organismu ar nepieciešamajām uzturvielām, nevis paredz individuālu pieeju katras personas vēlmēm. Personai, atrodoties ieslodzījumu vietās, ir jārēķinās arī ar ierobežojumiem pārtikas izvēlē.

Apkopojot iepriekšminēto, tiesa secinājusi, ka atbildētāju faktiskā rīcība ir atzīstama par tiesisku un pamatotu, nenodrošinot pieteicējam viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu.

[4.3.2] Ņemot vērā, ka atbildētāju faktiskā rīcība netika atzīta par prettiesisku, attiecīgi tiesa noraidījusi lūgumu par atlīdzinājuma piešķiršanu.

[4.4] 2007.gada 2.aprīlī tiesā saņemts pieteikuma papildinājums, kurā norādīts, ka, atrodoties apcietinājumā Centrālcietumā, pieteicējam ir liegta iespēja strādāt algotu darbu, līdz ar to viņš nevar materiāli atbalstīt savu ģimeni (sievu un dēlu); nevar algot profesionālu juristu, kas viņu aizstāvētu krimināllietas ietvaros; nevar iegādāties veikalā sev atbilstošu pārtiku; nevar kaut vai daļēji atlīdzināt cietušajai kriminālprocesa ietvaros materiālo zaudējumu, kas tiesā būtu mīkstinošs apstāklis.

Tiesa, izvērtējot pieteikuma papildinājumu, secinājusi, ka konkrētajā gadījumā šajā lietas daļā ir jāizbeidz tiesvedība, pamatojoties uz APL 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo lieta nav skatāma administratīvā procesa kārtībā.

Tiesa secinājusi, ka par faktisko rīcību APL izpratnē nav uzskatāma cietuma administrācijas darbība, kas izpaužas kā nenodrošināšana ar darbu, jo notiesātās personas cilvēktiesības uz darbu ir leģitīmi ierobežotas, un līdz ar to ar šādu cietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcību notiesātās personas cilvēktiesības nevar tikt būtiski ierobežotas. Strīdi, kas saistīti ar iestādes iekšējiem lēmumiem un faktisko rīcību, ir risināmi iekšēji pakļautības kārtībā. Attiecīgi pieteikuma prasījuma precizējums par atbildētāju faktisko rīcību, kas izpaužas kā nenodrošināšana ar darbu, nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, un tiesvedība minētajā daļā izbeidzama.

Sprieduma rezolutīvajā daļā pirmās instances tiesa pieteikumu daļā par iestāžu faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar darbu, noraidījusi.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedumu daļā, ar kuru noraidīts *N.R.* pieteikums, *N.R.* iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība motivēta šādi.

[5.1] Lietā strīds ir nevis par to, ka pieteicējam nav nodrošināta izglītība no 2006.gada 9.novembra, bet gan par to, ka tā nav nodrošināta

2003./2004., 2004./2005., 2005./2006., 2006./2007. un 2007./2008.mācību gadā. Ar minēto pārkāptas Satversmes 112.pantā noteiktās cilvēktiesības un pieteicējam radīts būtisks materiālais, morālais un fiziskais zaudējums, kas izpaužas, nesaņemot apgādnieka zaudējuma pensiju Ls 45 mēnesī un Ls 1 dienā par morālajām ciešanām. Turklāt tiesa vispār nav vērtējusi pieteicēja 2008.gada martā iesniegtos pieteikuma papildinājumus.

[5.2] Ar spriedumu atzīta atbildētāju faktiskā rīcība, neizsniedzot pieteicējam higiēnas preces no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim, par prettiesisku, līdz ar to saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu pieteicējam ir radušās tiesības uz zaudējuma atlīdzību.

Tiesai atbilstoši APL 94.panta ceturtajā daļā noteiktajam kā minimums bija jāuzliek pienākums abiem atbildētājiem izsniegt pieteicējam no 2003.gada 7.aprīļa līdz 2005.gada oktobrim neizsniegtās higiēnas preces vai atlīdzināt tās materiāli.

Pieteicējam radies morālais un fiziskais zaudējums Ls 1 dienā, kopā Ls 900, un materiālais zaudējums novērtējams neizsniegto preču vērtībā – Ls 600.

[5.3] Pieteicējam nav saprotams, kāpēc tiesa piemērojusi Latvijas Sodu izpildes kodeksa normas, ja attiecībā uz pieteicēju tās piemērojamas tikai no 2007.gada 24.septembra, kad spēkā stājās Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2005.gada 28.janvāra spriedums. Pirms tam pieteicējs bija apcietinātā statusā.

[5.4] Pieteicējs uzskata, ka viņam netika nodrošinātas tiesības uz darbu, izglītību un reliģisko brīvību, kas vērtējami kā Satversmes 99., 106. un 112.panta pārkāpumi.

Satversmes 89.pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Līdz ar to vērtējams, vai konkrētajā gadījumā likums vai starptautiskais līgums neparedz personai labvēlīgāku tiesisko regulējumu. Tiesai bija pienākums aplūkot starptautiskos likumus un līgumus, kuri garantē cilvēku pamattiesības uz pamatizglītību, reliģisko pārliecību un ikvienam cilvēkam strādāt algotu darbu.

[5.5] Pieteicējam sakarā ar pamatizglītības neiegūšanu morālais zaudējums ir Ls 1 dienā reiz pieci gadi, kopā Ls 1800, un materiālais zaudējums ir apgādnieka zaudējuma pensijas apmērā Ls 45 mēnesī reiz pieci gadi, kopā Ls 4500.

Par pieteicēja reliģiskajai pārliecībai uztura un algota darba nenodrošināšanu aprēķins paliek iepriekšējais.

[6] Rakstveida paskaidrojumos par *N.R.* apelācijas sūdzību Centrālcietums norāda, ka apelācijas sūdzību neatzīst.

[6.1] Atbildētājs attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanu par higiēnas preču neizsniegšanu piekrīt pirmās instances tiesas pamatojumam, ka pieteicējs nav iesniedzis konkrētus zaudējumu un kaitējuma rašanās pierādījumus.

[6.2] No Izglītības likuma 4.panta un 32.panta ceturtās daļas izriet, ka tikai līdz 18 gadu vecumam persona jānodrošina ar pamatizglītības apguves iespējām jebkurā laikā un vietā. Pieteicējs Centrālcietumā atradās no 2003.gada 7.aprīļa līdz 2007.gada 10.oktobrim, spriedums stājās spēkā 2007.gada 24.septembrī. Apcietināto personu tiesisko statusu laika periodā līdz 2006.gada 1.aprīlim noteica Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.211 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi", no 2006.gada 19.aprīļa līdz 2006.gada 18.jūlijam – Ministru kabineta 2006.gada 11.aprīļa noteikumi Nr.288 „Apcietinājumā turēšanas kārtības likums", no 2006.gada 18.jūlija – Apcietinājumā turēšanas kārtības likums. No Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 24.panta izriet, ka personas tiesības iegūt pamatizglītību ir atkarīgas no valsts iespējām, un tas nerada pieteicējam subjektīvās tiesības prasīt pamatizglītības ieguves nodrošināšanu. Tādējādi atbilstoši APL 89.panta pirmajai daļai minētais prasījums nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[6.3] Ministru kabineta 2002.gada 2.jūlija noteikumu Nr.277 „Noteikumi par kapelānu dienestu" 15.punkts noteic, ka ieslodzījuma vietu kapelāni veic apcietināto, notiesāto un ieslodzījuma vietu personāla garīgo aprūpi, sniedz morālu atbalstu un nepieciešamās konsultācijas reliģiskajos un ētikas jautājumos, kā arī veic tikumiskās audzināšanas pasākumus. Līdz ar to secināms, ka garīgās aprūpes apjoms ir pietiekoši skaidri noteikts. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta otrā daļa noteic, ka apcietinātais trīs reizes dienā saņem siltu ēdienu, kas nodrošina organisma dzīvības funkciju normālu norisi. Saskaņā ar noteikumu Nr.399 6.punktu apcietinātajam pārtikas produktu sortimentu var aizstāt ar citiem pārtikas produktiem ar izmeklēšanas cietuma ārsta rīkojumu. Tādējādi pieteicēja nenodrošināšana ar ēdienu atbilstoši viņa reliģiskajai pārliecībai nav viņa reliģiskās pārliecības vai uzskatu ierobežošana.

[6.4] Satversmes 106.pants neparedz personas tiesības prasīt, lai valsts nodrošina viņu ar darbu. Minētā norma vien noteic, ka ikviens var brīvi atkarībā no saviem nevis valsts noteiktiem apsvērumiem izvēlēties nodarbošanās veidu un vietu. Savukārt no Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 26.panta pirmās daļas izriet, ka notiesāto personu iespēja strādāt ir ierobežota atkarībā no valsts iespējām. Tādējādi nav konstatējama cilvēktiesību vai cita aizsargājama interese, un prasījums nodrošināt pieteicēju ar darbu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[7] 2008.gada 10.novembrī Administratīvajā apgabaltiesā saņemts *N.R.* 2008.gada 30.oktobra iesniegums, kurā lūgts tiesu izprasīt no Latvijas Valsts arhīva ģenerāldirekcijas Cēsu zonālā valsts arhīva 2007.gada 5.oktobra izziņu Nr.8.2/R676, kas apliecina pieteicēja mātes *Dz.R.* darba stāžu. Minētais pieteicēja ieskatā nepieciešams, lai viņš varētu precīzi aprēķināt viņam neizmaksāto apgādnieka zaudējuma pensiju un lai spētu tiesai pierādīt viņa tiesības šādu pensiju saņemt. Pieteicējs norāda, ka gadījumā, ja mirušais apgādnieks nav strādājis, tad apgādnieka zaudējuma pensijas vietā maksā pabalstu Ls 30 apmērā. Pēdējais savukārt netiek maksāts, ja persona atrodas pilnā valsts apgādībā.

2008.gada 14.novembrī Administratīvajā apgabaltiesā saņemts *N.R.* 2008.gada 10.novembra iesniegums, kurā lūgts tiesu izprasīt informāciju, cik maksāja higiēnas preces no 2003.gada 3.aprīļa līdz 2005.gada 1.oktobrim.

[8] Tiesas sēdē pieteicējs atteicās no pieteikuma daļā par Rīgas Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar darbu.

Pieteicējs uzturēja pieteikumu pārējā daļā, kurā pirmās instances tiesa pieteikumu noraidīja.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Centrālcietuma pārstāvji apelācijas sūdzību un pieteikumu tā uzturētajā daļā neatzina.

Motīvu daļa

[9] Noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota daļā, pieteikums daļā ir apmierināms, daļā – noraidāms un lietas daļā izbeidzama tiesvedība.

[10] Ņemot vērā, ka pieteicējs apgabaltiesas sēdē atteicās no pieteikuma daļā par Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar darbu, pamatojoties uz APL 282.panta 4.punktu šajā lietas daļā tiesvedība ir izbeidzama.

Savukārt lieta daļā par pienākuma uzlikšanu atlīdzināt morālo un materiālo zaudējumu par šo faktisko rīcību izbeidzama, pamatojoties uz APL 282.panta 1.punktu, jo šāds prasījums nav patstāvīgs pieteikuma priekšmets, bet skatāms tikai kopā ar pamatprasījumu.

[11] Apgabaltiesa pieteikuma uzturētajā daļā vispirms izvērtēs pieteikuma pieļaujamību daļā par iestāžu faktisko rīcību, nenodrošinot *N.R.* ar pamatizglītību, un pienākuma uzlikšanu nodrošināt pamatizglītību, kā arī zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību sakarā ar minēto faktisko rīcību.

[11.1] No lietas materiāliem izriet, ka pieteikums Administratīvajā rajona tiesā iesniegts 2006.gada 18.oktobrī. Apelācijas sūdzībā pieteicējs pamatoti norādījis, kas apstiprinās ar lietas materiāliem, ka pirms 2007.gada 24.septembra, kad spēkā stājās notiesājošs Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas 2005.gada 28.janvāra spriedums, pieteicējs no 2003.gada 7.aprīļa bija apcietinātā statusā.

Ņemot to vērā, attiecībā uz iestāžu rīcību attiecībā uz pieteicēju pirms minētā datuma piemērojamas tiesību normas, kas aptver apcietināto personu tiesības. Savukārt pēc minētā datuma attiecībā uz pieteicēju piemērojamas tiesību normas, kas aptver notiesāto personu tiesības.

Tā kā pieteicējs pieteikumu daļā par viņa nodrošināšanu ar pamatizglītību turpina uzturēt arī kā notiesātā persona (*2008.gada 6.marta pieteikuma papildinājums, lietas 1.sējuma 249.lapa; pieteicēja paskaidrojumi apgabaltiesas sēdē*), atzīstams, ka pirmās instances tiesa pamatoti [4.2.1] citastarp piemērojusi arī tiesību normas, kas aptver notiesāto personu tiesības.

Satversmes 112.pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 7.novembra lēmumā lietā Nr.SKA – 576/2007 secināts, ka atbilstoši Satversmes 112.panta tiesību normai valsts pienākums ir obligāti nodrošināt personu ar pamatizglītību, kas tādējādi rada personai subjektīvas tiesības prasīt šīs tiesības īstenošanu. Tomēr no tiesību normām neizriet, ka persona pati var izraudzīties, kur un kādā veidā iegūt izglītību, tostarp pamatizglītību. Tiesību uz izglītību īstenošanas veids pamatā ir tiesībpolitisks jautājums, kas lielā mērā atkarīgs no valsts iespējām.

Administratīvās apgabaltiesas ieskatā minētais vērtējams kopsakarā ar Izglītības likuma, Vispārējās izglītības likuma un tiesību aktu, kas attiecas uz apcietinātām un notiesātām personām – Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma un Latvijas Sodu izpildes kodeksa – tiesību normām.

Saskaņā ar Izglītības likuma 1.panta 15.punktu pamatizglītība ir izglītības pakāpe, kurā notiek sagatavošanās izglītībai vidējā pakāpē vai profesionālajai darbībai, sabiedrības un cilvēka individuālajā dzīvē nepieciešamo pamatzināšanu un pamatprasmju apguve, vērtīborientācijas veidošanās un iesaiste sabiedrības dzīvē.

Izglītības likuma 4.pants noteic, ka obligāta ir pamatizglītības iegūšana vai pamatizglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai (līdz 2009.gada 1.jūlijam spēkā esošā redakcija: „Obligāta ir piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošana pamatizglītības apguvei un pamatizglītības iegūšana vai pamatizglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai").

Vispārējās izglītības likuma 30.panta pirmā daļa noteic, ka pamatizglītības programmas tiek īstenotas 9 gadu laikā, savukārt saskaņā ar 32.panta otro daļu pamatizglītības ieguvi sāk tajā kalendārajā gadā, kurā izglītojamajam aprit 7 gadi.

Vispārējās izglītības likuma 32.panta pirmā daļa paredz, ka pamatizglītība ir obligāta, savukārt minētā panta ceturtā daļa paredz, ka iestādes, kurās uzturas izglītojamie līdz 18 gadu vecumam (bērnu aprūpes iestādes, patversmes, ārstniecības iestādes, ieslodzījuma vietas, patvēruma meklētāju izmitināšanas centri u.tml.), nodrošina pamatizglītības programmas apguves iespējas.

Tātad vispārīgi valstī personai pamatizglītības programmas apguvi paredzēts pabeigt 16 gadu vecumā, taču, ja līdz minētajam vecumam tā nav apgūta, iestādēm, kurās uzturas izglītojamie līdz 18 gadu vecumam (bērnu aprūpes iestādes, patversmes, ārstniecības iestādes, ieslodzījuma vietas, patvēruma meklētāju izmitināšanas centri u.tml.), valsts ir uzlikusi pienākumu nodrošināt pamatizglītības programmas apguves iespējas.

Attiecībā uz apcietinātajām personām Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 24.pantā ir noteikts, ka izmeklēšanas cietuma administrācija pēc iespējas nodrošina, lai apcietinātie apgūst vispārējo, profesionālo un interešu izglītību.

Reglamentējot ar brīvības atņemšanu notiesāto personu vispārējo izglītību, Latvijas Sodu izpildes kodeksa 62.panta pirmā daļa noteic, ka brīvības atņemšanas iestādēs tiek nodrošinātas mācības, lai notiesātie jaunieši varētu iegūt vispārējo izglītību. Tādējādi likumdevējs ir noteicis valsts pienākumu nodrošināt vispārējās izglītības iegūšanu pamatā pie tās vecuma grupas piederošajiem, kuriem būtu jāiet skolā, ja viņi neatrastos ieslodzījuma vietā, t.i., jauniešiem (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 7.novembra lēmumu lietā Nr.SKA – 576/2007*).

Konkrētajā gadījumā attiecībā uz pieteicēju šādi apstākļi nav konstatējami, proti, pieteicējs noteiktu iestāžu rīcību nav prasījis kā jaunietis vecumā līdz 18 gadiem, bet gan pēc pilngadības (18 gadu) sasniegšanas.

Apcietinājumā turētais, tāpat kā notiesātais, ir brīvības atņemšanas iestādei īpaši pakļauta persona.

Lai kādu lēmumu vai rīcību atzītu par izskatāmu administratīvā procesa kārtībā, attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām, tajā skaitā

apcietinājumā turētām un notiesātām personām, nepieciešams konstatēt, ka ar konkrēto lēmumu vai rīcību būtiski tiek ierobežotas personas cilvēktiesības. Lai to konstatētu, pirmām kārtām ir identificējama cilvēktiesība. Ja cilvēktiesība ir identificējama, tad – vai konkrētajos apstākļos ir konstatējams būtisks attiecīgās cilvēktiesības aizskārums (*sal. sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 7.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-576 7.punktu, 2007.gada 23.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA– 311/2007 8.punktu*).

Šajā lietā attiecībā uz prasījumu nodrošināt 18 gadu vecumu sasniegušo pieteicēju ar pamatizglītību apgabaltiesa nekonstatē cilvēktiesību, kuras īstenošanai pieteicējs konkrētajā gadījumā varētu iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā. Ja nav konstatējama cilvēktiesība, nav arī pamata tālāk vērtēt būtiskuma kritēriju (*sal., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 7.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-576 14.-18.punkts*).

Ņemot vērā minēto, tiesvedība pieteikuma daļā par iestāžu faktisko rīcību, nenodrošinot *N.R.* ar pamatizglītību, un pienākuma uzlikšanu nodrošināt pamatizglītību, ir izbeidzama, pamatojoties uz APL 282.panta 1.punktu. Lieta minētajā daļā nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[11.2] Ja administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms pamatprasījums, arī ar to saistītais prasījums par zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību nav skatāms administratīvā procesa kārtībā. Lieta minētajā pieteikuma daļā izbeidzama, pamatojoties uz APL 282.panta 1.punktu.

[12] Apgabaltiesa pieteikuma uzturētajā daļā tālāk izvērtēs pieteikuma pieļaujamību daļā par iestāžu faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu, un pienākuma uzlikšanu atlīdzināt mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu sakarā ar minēto faktisko rīcību.

[12.1] No lietas materiāliem izriet, ka iestādes ir atteikušas nodrošināt pieteicēju ieslodzījuma vietā ar veģetāru uzturu, jo nav ārsta attiecīga rīkojuma (nozīmējuma), ka pieteicējam nepieciešams lietot veģetāru uzturu. Par to, ka šāda ārsta nozīmējuma nav, lietā strīda nav, to apgabaltiesas sēdē apstiprināja pieteicējs savos paskaidrojumos.

Pieteicēja ieskatā pārkāptas viņam Satversmes 99.pantā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pantā noteiktās cilvēktiesības.

Nepieciešamību lietot tikai veģetāru uzturu pieteicējs pieteikumā un sūdzībās iestādēm pamatojis ar savu reliģisko pārliecību – viņš esot musulmanis (*lietas 1.sējuma 8.lapa*). Savukārt apgabaltiesas tiesas sēdē pieteicējs pēc atkārtotiem tiesas jautājumiem paskaidroja, ka viņš esot

nevis musulmanis, bet viņa reliģiskā pārliecība esot budisms; ar budisma draudzi Baltezerā viņš sazinoties ar vēstuļu starpniecību; budisma pārliecība pieteicējam esot radusies 2007.gadā, atrodoties ieslodzījumā.

Satversmes 99.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts.

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pants noteic, ka ikvienam cilvēkam ir tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību; šīs tiesības ietver arī brīvību mainīt savu reliģisko pārliecību vai ticību un nodoties savai reliģijai vai ticībai, kā vienatnē tā kopā ar citiem, piekopjot kultu, izpildot reliģiskas vai rituālas ceremonijas un sludinot mācību. Brīvība nodoties savai reliģijai vai ticībai var tikt ierobežota tikai likumā paredzētajā kārtībā tai apmērā, kas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, lai nodrošinātu sabiedrisko drošību, saglabātu sabiedrisko kārtību, aizsargātu veselību vai morāli, vai aizsargātu citu cilvēku tiesības un brīvības.

Kā norādīts [11.1], lai kādu lēmumu vai rīcību atzītu par izskatāmu administratīvā procesa kārtībā, attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām, tajā skaitā apcietinājumā turētām un notiesātām personām, nepieciešams konstatēt, ka ar konkrēto lēmumu vai rīcību būtiski tiek ierobežotas personas cilvēktiesības. Lai to konstatētu, pirmām kārtām ir identificējama cilvēktiesība. Ja cilvēktiesība ir identificējama, tad – vai konkrētajos apstākļos ir konstatējams būtisks attiecīgās cilvēktiesības aizskārums.

Tādējādi nepieciešams noskaidrot, vai ieslodzījuma vietas atteikums nodrošināt tai īpaši pakļautu personu ar kādai reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu iekļaujas cilvēktiesības tvērumā.

Apgabaltiesas ieskatā Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9.pants nav tulkojams tādējādi, ka valstij ir pienākums nodrošināt ikvienai personai visus priekšnoteikumus nodoties savai reliģijai, piemēram, nodrošinot personu ar noteiktai ticībai vai reliģijai atbilstošiem atribūtiem vai uzturu. No minētās tiesību normas izriet valsts pienākums neierobežot personas tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību, izņemot gadījumus, kad ierobežojums noteikts ar likumu tai apmērā, kas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, lai nodrošinātu sabiedrisko drošību, saglabātu sabiedrisko kārtību, aizsargātu veselību vai morāli, vai aizsargātu citu cilvēku tiesības un brīvības.

Arī no Satversmes 99.panta regulējuma neizriet, ka Latvijas Republika ir uzņēmusies pienākumu nodrošināt ikvienu personu ar konkrētai reliģijai atbilstošu uzturu.

Apgabaltiesas ieskatā nodrošināšana ar reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu neietveras cilvēktiesībā uz reliģijas brīvību. Reliģiskajai pārliecībai atbilstoša uztura lietošana ir katras personas ziņā. Savukārt, ja

personai pastāv objektīvi šķēršļi šādu uzturu saņemt, valstij cilvēktiesību normas neuzliek pienākumu tādu personai nodrošināt.

Konkrētajā gadījumā attiecībā uz apcietinājumā turētām un notiesātām personām, kuras ir pilnā valsts apgādībā, attiecas speciālās tiesību normas par nodrošināšanu ar uzturu. Kā to pamatoti norādījusi Ieslodzījuma vietu pārvalde [2.2], neviens normatīvais akts neparedz īpašo ēdienu (uztura normas) apcietinātajiem atkarībā no viņu reliģiskās piederības, un to neparedz arī Apcietinājumā turēšanas kārtības likums, Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.211 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" (*bija spēkā līdz 2006.gada 1.aprīlim*), noteikumi Nr.339, kā arī Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām". Apgabaltiesa arī nekonstatē tiesību normas, kas to garantētu notiesātām personām.

Tādējādi šajā lietā attiecībā uz prasījumu nodrošināt pieteicējam viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu apgabaltiesa nekonstatē cilvēktiesību, kuras īstenošanai pieteicējs konkrētajā gadījumā varētu iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā. Kā norādīts iepriekš, ja nav konstatējama cilvēktiesība, nav arī pamata tālāk vērtēt būtiskuma kritēriju.

Ņemot vērā minēto, tiesvedība pieteikuma daļā par iestāžu faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu, ir izbeidzama, pamatojoties uz APL 282.panta 1.punktu. Lieta minētajā daļā nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[12.2] Ja administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms pamatprasījums, arī ar to saistītais prasījums par zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību nav skatāms administratīvā procesa kārtībā. Lieta minētajā pieteikuma daļā izbeidzama, pamatojoties uz APL 282.panta 1.punktu.

[13] Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 8.maija spriedums daļā, kurā atzīta par prettiesisku Centrālcietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā higiēnas preču neizsniegšana pieteicējam (atreferēts [4.2.1]), ir stājies spēkā.

Pirmās instances tiesa atzina, ka ir atzīstama par prettiesisku atbildētāju faktiskā rīcība, neizsniedzot pieteicējam laika periodā no 2003.gada aprīļa līdz 2005.gada oktobrim saskaņā ar noteikumu Nr.339 4.pielikumā noteiktajām normām šādus higiēnas priekšmetus: zobu suka 1 gab. uz 6 mēnešiem (2004.gada 16.novembrī tika izsniegta zobu suka), zobu pasta 50 g mēnesī un tualetes papīrs 30 m rullis mēnesī.

Līdz ar to izskatāms pēc būtības pieteikums daļā par mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma, kas nodarīts ar minēto iestāžu rīcību, atlīdzinājumu.

[13.1] Attiecībā uz prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu apgabaltiesa atzīst, ka tā apmierināšanai nav pamata.

Zaudējumu atlīdzinājuma likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Saskaņā ar minētā likuma 7.pantu mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ. Aprēķinot mantisko zaudējumu, ņem vērā arī neiegūto peļņu, ja cietušais spēj pierādīt, ka notikumu parastās attīstības gaitā peļņa tiktu gūta. Mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šīs izmaksas atlīdzina Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, nepārsniedzot Ministru kabineta noteikumos paredzēto apmēru. Par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai.

No minētā izriet, lai apmierinātu pieteicēja prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu, nepieciešams: 1) konstatēt iestāžu prettiesisku rīcību; 2) konstatēt, ka pieteicējam ir radušies zaudējumi; 3) noskaidrot, vai iestāžu prettiesiskā rīcība ir bijis tiešs (nepastarpināts) cēlonis faktam, ka pieteicējam radušies zaudējumi.

Apgabaltiesas ieskatā lietā nav konstatējams, ka pieteicējam ir radušies mantiski zaudējumi, piemēram, ka pieteicējs neizsniegto preču vietā ir pircis šādas preces par saviem līdzekļiem. No pieteikuma satura un pieteicēja paskaidrojumiem izriet, ka pieteicējs tiesību normās noteikto higiēnas preču neizsniegšanu viņam saista tieši ar neērtībām, kas radušās, nesaņemot un tādējādi attiecīgajā laikā nelietojot minētās higiēnas preces, tas ir, iestāžu prettiesiskas rīcības rezultātā viņam nav bijusi iespēja pilnībā nodrošināt savas higiēnas vajadzības. Tātad neizsniegto preču vietā pieteicējs citas preces nav iegādājies, iztērējot par to naudas līdzekļus.

Apgabaltiesa nekonstatē tiesību normās ietvertu mērķi, ka īpaši pakļautai personai izsniedzamās higiēnas preces izmantojamas citam mērķim, piemēram, apmaiņai pret citām precēm vai naudu. Pieteicējs

varēja lietot tiesību normās paredzētās higiēnas preces tikai tam paredzētajam mērķim – savas higiēnas aprūpei. Tātad preču neizsniegšana nevarēja radīt pieteicējam mantiskus zaudējumus.

Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka pieteicējs nav pierādījis, ka viņam iestāžu prettiesiskas rīcības rezultātā ir radīti mantiski zaudējumi.

[13.2] Pieteicējs norādījis, ka iestāžu prettiesiskās rīcības rezultātā viņam radušies veselības traucējumi (sabojājušies zobi).

Apgabaltiesas ieskatā tas ir prasījums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu.

Attiecībā uz personiskā kaitējuma atlīdzinājumu apgabaltiesa norāda, ka visos gadījumos nodarītie mantiskie zaudējumi vai personiskais (arī morālais) kaitējums nosakāms ar pierādījumu palīdzību (Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.pants). Tātad personiskais kaitējums ir pierādāms ar vispārējiem pierādīšanas līdzekļiem (*sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 13.punktu*).

Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs nav pierādījis personisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar iestāžu prettiesisku rīcību. Apgabaltiesa norāda, ka personiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasījuma pamatā citastarp ir jābūt pierādītai cēloņsakarībai starp prettiesisku faktisko rīcību vai administratīvo aktu un pieteicēja veselības pasliktināšanos, tādai iespējamai cēloņsakarībai pieteicējs ne iestādē, ne pirmās instances tiesā, ne apgabaltiesā šajā lietā nav iesniedzis nekādus pierādījumus.

[13.3] Attiecībā uz prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Saskaņā ar APL 94.panta ceturto daļu atlīdzinājuma veidi ir iepriekšējā stāvokļa atjaunošana vai zaudējuma (kaitējuma) atlīdzinājums naudā. Noteicošais atlīdzinājuma veids ir iepriekšējā stāvokļa atjaunošana. Vienīgi tad, ja iepriekšējo stāvokli nedz tiesiski, nedz faktiski nevar atjaunot, vai arī tas nav adekvāti, pieļaujams atlīdzinājums naudā. Iepriekšējā stāvokļa atjaunošana nav adekvāta, ja tā ir saistīta ar nesamērīgi lielām pūlēm, kas neatrodas saprātīgās attiecībās ar pieprasīto tiesisko stāvokli. Papildus šiem atlīdzinājuma veidiem Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa paredz iestādes atvainošanos kā atlīdzinājuma veidu par vieglu privātpersonai nodarīto personisko (arī morālo) kaitējumu (*sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 12.punktu*).

Ne jebkurš morālais kaitējums ir atlīdzināms naudā. Vienīgi būtisku morālo kaitējumu ir atbilstīgi atlīdzināt naudā. Tādēļ Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa paredz, ka vieglāka

privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskāruma gadījumā morālo kaitējumu var atlīdzināt ar iestādes rakstveida vai publisku atvainošanos. Atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kurš nav smags (*sk. turpat, 14.punktu*).

Konkrētajā gadījumā tiesiskās situācijas atjaunošana nav iespējama. Neērtības, ko radīja higiēnas preču nepietiekamība, attiecas tikai uz to laika posmu, kurā tās netika izsniegtas un pieteicējs tās nevarēja lietot tam paredzētajam mērķim – savas higiēnas aprūpei. Tā kā personai izsniedzamās higiēnas preces nav izmantojamas citam mērķim, piemēram, apmaiņai pret citām precēm vai naudu, tad šādu preču izsniegšana šobrīd papildu tām, kas noteiktā daudzumā tiek izsniegtas saskaņā ar tiesību normām, nesasniegtu saprātīgu mērķi. Savukārt pieteicēja nodrošināšana ar higiēnas precēm periodā, kas ir pagājis, vairs nav iespējama.

Administratīvā apgabaltiesa no lietas materiāliem un pirmās instances tiesas konstatētajiem faktiem un secinājumiem [4.2.1] nesaskata, ka pieteicēja tiesību aizskārums ir bijis tik smags un ilgstošs, lai kompensētu morālo kaitējumu naudā. Tas vien, ka higiēnas preces pieteicējam netika izsniegtas tiesību normās noteiktajā daudzumā, pats par sevi nav pamats atzīt, ka pieteicējam ilgstoši bija jāstaigā netīram. Līdz ar to konkrētajā gadījumā apgabaltiesas ieskatā atlīdzinājums nav nosakāms naudā, bet atvainošanās veidā.

Kā tas izriet no lietas faktiskajiem apstākļiem, Centrālcietums nespēja nodrošināt noteikumu Nr.339 izpildi budžeta līdzekļu trūkuma dēļ. Atbildētājs administratīvajā procesā ir Latvijas Republika, līdz ar to vērtējama ir tieši Latvijas Republikas prettiesiskā rīcība.

Apgabaltiesas ieskatā atbildētāja prettiesiskā konkrētā rīcība nav vērtējama kā rupja un apzināta, no lietas materiāliem arī izriet, ka Centrālcietums savu iespēju robežās ir nodrošinājis pieteicēju ar higiēnas precēm. Tādējādi no lietas materiāliem secināms, ka atbildētājs nav bijis spējīgs izpildīt noteikumu Nr.339 prasību izpildi pilnā apjomā objektīvu iemeslu dēļ un minētie higiēnas līdzekļi ierobežoti visiem ieslodzītajiem vienādi, pieteicējs salīdzināmos apstākļos nav nostādīts atšķirīgā situācijā no citām ieslodzījumā turētajām personām.

Saskaņā ar APL 22.panta pirmās daļas 1.punktu administratīvi procesuālā tiesībspēja pilnā apjomā piemīt Latvijas Republikai kā sākotnējai publisko tiesību juridiskajai personai. APL 23.panta pirmā daļa noteic, ka publisko personu juridiskās personas vārdā rīkojas piekritīgais orgāns, iestāde (amatpersona) vai cits pilnvarots tiesību subjekts.

Ņemot to vērā, atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātajai iestādei Ieslodzījuma vietu pārvaldei, kas ir augstāka iestāde Centrālcietumam, uzliekams pienākums rakstveidā atvainoties

pieteicējam par nodarīto morālo kaitējumu, kas nodarīts ar tās prettiesisko faktisko rīcību.

[14] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa nepamatoti skatīja pēc būtības lietu daļā, kurā pieteikums nebija skatāms administratīvā procesa kārtībā, kā arī nepamatoti noraidīja pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu par iestāžu faktiskā rīcību, kas izpaudusies kā higiēnas preču neizsniegšana pieteicējam, kaut pamatprasījumu par iestāžu faktisko rīcību šajā lietas daļā apmierināja.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1. un 4.punktu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

N.R. pieteikumu apmierināt daļā.

Uzlikt pienākumu Ieslodzījuma vietu pārvaldei mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās brīža rakstveidā atvainoties *N.R.* par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar ieslodzījuma vietu iestāžu prettiesisko faktisko rīcību, neizsniedzot higiēnas preces.

Noraidīt *N.R.* pieteikumu daļā par mantisko zaudējumu un personiskā kaitējuma, kas viņam nodarīts ar ieslodzījuma vietu iestāžu prettiesisko faktisko rīcību, neizsniedzot higiēnas preces, atlīdzinājumu.

Izbeigt tiesvedību lietas daļā par Rīgas Centrālcietuma un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot *N.R.* ar darbu, un par pienākuma uzlikšanu atlīdzināt morālo un materiālo zaudējumu par šo faktisko rīcību.

Izbeigt tiesvedību lietas daļā par Rīgas Centrālcietuma un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, nenodrošinot *N.R.* ar pamatizglītību, un pienākuma uzlikšanu nodrošināt pamatizglītību, kā arī zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību sakarā ar minēto faktisko rīcību.

Izbeigt tiesvedību lietas daļā par Rīgas Centrālcietuma un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, nenodrošinot *N.R.* viņa reliģiskajai pārliecībai atbilstošu uzturu, un pienākuma uzlikšanu atlīdzināt mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu sakarā ar minēto faktisko rīcību.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	(paraksts)	L.Vīnkalna
Tiesneši	(paraksts)	V.Endzelis
	(paraksts)	K.Krastiņa

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese L.Vīnkalna
Rīgā 2009.gada 8.oktobrī